

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, 1680

10. An lata excommunicatio reseruata contra perpetrantes homicidium, si
quis; propinato iam alteri veneno, confiteatur illud, incidat in censuram,
morte sequuta, vel in casum reservatum? Et in ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76372)

si quis suadente, & qui percutit aliquem, si non sequatur mors, non incurrit censuram, si lata sit ob homicidium, quousque mors sequatur, & si non sequitur, quamvis miraculose impediatur, nunquam incurrit, quia quamvis ante mortem actio ex parte delinquentis sit perfecta, ut significatur nomine *homicidium*, quoad actionem delinquentis, ut conjunctam cum morte; qui scribit ad aliquem, non incurrit censuram latam ob scribendum ad illum, quousque ad illum perveniat scriptura, & qui profert haresim absque consensu hæretico interiori, non incurrit excommunicationem latam contra hæreticos, quia non est perfectè hæreticus. Et ob eandem rationem qui consulit, aut mandat opus, cui est annexa censura, hanc non incurrit, quamvis ex consilio, aut mandato fiat opus (nisi illa sit etiam extensa ad consulentes, aut mandantes,) quia qui consulit, aut mandat opus, non efficit illud in rigore. Imò addimus quod quando censura fertur ob consilium, aut mandatum, non incurritur, si non sequitur opus, & quamvis sequatur, non incurritur ante opus secutum: at quando censura principaliter fertur ob consilium, aut mandatum, statim incurritur ante sequutum opus; & quamvis nunquam sequatur, ut fertur excommunicatio in cap. 1. de homicidio in 6. contra eos, qui mandant aliquem occidi per assassinos (quæ excommunicatio jam non habet locum, quia jam non sunt assassini) & ut fertur in Clem. de penit. cap. 1. contra Religiosos mendicantes, qui in concionibus docent aliquid animo retrahendi populum à solutione decimarum, subintelligit tamen animo exterius expressio. Et hæc omnia docet Coninch de Sacram. disp. 13. dub. 8. n. 75. & 76. quem sequitur Hurtado de censuris in communi, diff. 13. n. 58. & 59.

RESOL. X.

An lata excommunicatio reservata contra perpetrantes homicidium, si quis propinato jam alteri veneno, confiteatur illud, incidat in censuram, morte sequuta, vel in casum reservatum?

Et in corpore hujus Resolutionis aliqui alij casus à simili explanantur, pro praxi supradicta difficultatis. Ex part. 8. tract. 7. & Misc. Refol. 83.

Sup. hoc inf. §. 1. Afirmativam sententiam videtur tenere Sanchez de Matrim. lib. 9. disp. 45. num. 30. docet enim eum qui percussit hominem, & confessus est percussionem teneri postea mortem subsequutam confiteri. Idem docet Sotus in 4. disp. 12. q. 1. art. 7. Vnde sequitur non satis esse confiteri causam datam pollutioni, antequam pollutio contingat, sed esse confitendam pollutionem postea sequutam; & si quis

Sup. hoc inf. leg. 5. Idem, hujus Ref. & Ref. ejus ant. not. confessus est ipsam procuracionem abortus ante abortum secutum, tenetur postea ipsum abortum secutum confiteri; hanc etiam sententiam tenet Palaus tom. 1. tract. 2. disp. 1. punct. 3. & alij.

2. Non desunt tamen Doctores negativam sententiam tenentes; nempe secuto homicidio non incidere in reservacionem, & ideo non teneri iterum confiteri; & ita docet Henriquez lib. 5. cap. 5. n. 5. in glossa littera Z, & Fagundez in precept. 2. lib. 8. cap. 7. num. 17. Probat hanc opinio, quia nullus tenetur sua peccata semel ritè confessa iterum confiteri. Sed in nostro casu Titius jam ritè fuisset confessus, & valide etiam fuisset absolutus à Confessore, quia non habebat casum reservatum ante secutum homicidium; ergo non tenetur illud peccatum confiteri, cum effectus postea subsequutus naturaliter sit secutus ex causa data, non liberè, nec voluntariè, ex eo quod voluntas illius sit rescissa per penitentiam, & peccatum sit demissum per sacramentalem absolutionem. Tum,

quia, ut bene advertit D. Th. 1. 2. 7. Gutierrez, lib. 2. q. 99. Sup. hoc canon. c. 4. n. 95. in homicidio, quod in homicidio quousque ab homine ebrio commissum sit, tres actus pollutionis considerari, potatio videlicet, ebrietas, & occisio; in ebrietatem voluntas fertur directè, in ebrietatem indirectè, in occisionem verò nec directè, nec indirectè, cum ea merè naturaliter refertur ex ebrietate, quando ebrius nullam habuit advertentiam ad illam. Vnde est ut homo, qui confessus sit peccatum ebrietatis, nullo modo teneatur confiteri homicidium secutum, utpote quod naturaliter sit secutum, & non voluntariè, nec peccaminosè. A pari ergo quando homicidium non est opus morale, sed naturale, nulla aderit obligatio illud confitendi. Atqui in nostro casu non est opus morale voluntatis, sed naturale ex causa applicata; ergo confesso peccato causa, non manet obligatio confitendi peccatum effectus.

3. Demum verò ad hoc facit, quod in simili habet Hurtadus in materia excom. diff. 5. num. 76. videlicet, si sit lata excommunicatio contra committentes homicidium, & quis alteri propinet venenum, sed ante illius mortem omnino efficaciter resipiscat, hunc non incurrit in excommunicationem.

4. Pari modo, qui literas conscripsit ad excommunicatum vitandum & postquam illas nuntio significavit, resipiscit, atque omni diligentia adhibita studet literas recuperare, etiamsi eas recuperare non possit, adhuc tamen esse immunem ab excommunicatione minori, quæ contrahitur ob participationem cum excommunicato vitando.

5. Similiter si lata sit excommunicatio contra scribentes ad Moniale, & scribens, resipiscat antequam epistola perveniat ad manus illius Monialis, cui ea fuit exarata, & faciat quantum in se est, ut illam recuperet, vel ne ad manus illius deveniat, nulla excommunicatione ligari, quia cessavit omnis contumacia, quam vel actualem, vel in habitu saltem durantem supponit excommunicatio.

6. Pari modo propinantem venenum alicui Clerico, si ante mortem secutam resipiscat, non incidere in excommunicationem contentam in c. si suadente, reventa sententia, quam docet Avila de cens. quod excommunicatio hæc per ipsam propinationem non incurritur utpote in injuriam soli naturæ, non statui.

7. Idemque in simili diceret de procurante abortum, si post procuracionem resipiscat antequam abortus sit secutus, & faciat quantum potest ut illum impediatur, secuta morte eum esse immunem ab excommunicatione lata contra procurantes abortum foetus animati effecto secuto.

8. Ergo pari modo intelligere possumus, si quis debeat causam homicidio vulnus lethale infingendo, aut venenum propinando, si ante mortem resipiscat per confessionem, hunc morte secuta esse immunem ab omni reservacione, utpote, quæ supponat peccatum; quod tamen fuit deletum per confessionem. Et hæc omnia docet etiam novissimè Oliverius Mazuchellus tract. de casu reserv. disp. 2. cap. 7. q. 3. diff. 3. per totam.

9. Sed post hæc scripta inveni hanc questionem etiam pertractare doctum P. Raphaëlem Averlam de Sacrament. Penitent. quest. 10. sect. 2. ubi postquam me ipsum, & alios citasset, sic ait. Si homo interim non retractet, & revocet pravam voluntatem, actum & effectum sequentem debere aperiri in confessione, quia suo modo participat eandem denominationem malitiæ, & conjungitur moraliter cum illa mala voluntate; ut ex D. Thoma, & aliis notavimus, & probavimus, 1. 2. q. 20. sect. 1. Et reddit peccatum reservacioni subiectum, quando imposita est reservatio super tale peccatum consummatum atque completum. Si autem per penitentiam retractetur illa prava voluntas, & adhuc sequatur effectus, quia impediri non potest.

test, tunc non oportere aperiri in confessione: quia jam interruptur continuatio, & conjunctio ac velut unitas moralis cum illa prava voluntate, ut *ibidem* notavimus. Et patet magis, quia potest esse, ut homo tunc confiteatur suum peccatum; ac certe postea sequente effectu, non tenebitur de illo confiteri. Et idem est, si interim conteratur: satis enim erit confiteri de antecedenti peccato. Imò videtur etiam sufficere si per attritionem, aut quocumque actu retractationis interrumpat illam conjunctionem. Et sufficeret quoque si Deus sua potentia absoluta interim infunderet homini gratiam justificantem absque ullo actu proprio ejus. Incurreret tamen homo censuram, vel irregularitatem impositam super illum actum & effectum completum; quia potest illum incurere ob culpam præteritam & remissam, sub tali tamen conditione actus & effectus sequuti, ut suo loco de censuris videbimus. Et ratione censuræ oportebit deferre factum ad superiorem, à quo obtineatur absolutio, & relaxatio ipsius censuræ. Si autem super tale factum esset imposita pura reservatio peccati, tenebitur quidem homo illud confiteri legitimo ministro habenti facultatem absolventi à reservatis, quando, inquam non intercessit retractatio. Sed interposita retractatione, ad id non tenebitur; sed satisfaciet confitendo suum antecedens peccatum cuicumque Sacerdoti habenti facultatem absolventi à mortaliibus. Quia poterat utique sequutum effectum confiteri cuicumque tali ministro de illo peccato; & sequente postea effectu non tenebitur rursus confiteri de ipso effectu. Hucusque Averfa, qui citat Homobonum, & Bordonum. Et consentit quidem cum Mazuchello quoad confitendum homicidium, & quoad reservationem, non autem quoad incurrationem censuræ, & irregularitatis, nam putat in has incurere.

RESOL. XI.

An excommunicatio ferenda, obliget ad peccatum mortale?

Et si suspensio, interdictum & irregularitas penalis absolvi non preferantur, sed ferenda sint, an obligent etiam sub mortali? Ex part. 3. tract. 6. & Misc. 2. Refol. 76.

§. 1. **A** Libi pro parte negativa adduxi Valentiam tom. 2. disp. 7. quest. 5. punct. 7. cui nunc addo. Sotum lect. 3. de excommunicatione, §. primò igitur. Directionem lib. 2. de libertate Christiana, cap. 1. paulo ante 3. propositionem quos citat, & sequitur ex Societate Iesu, Castrus Palaus in opere morali, tom. 1. tract. 3. disp. 1. punct. 15. n. 3. ubi ita asserit: Si excommunicatio ferenda est, tunc plures Doctores affirmant esse signum sufficientis transgressionis sub mortali. Et quidem si excommunicatio sine ulla alia monitione, & contumacia posset inferri, censore certissimum. At quia existimamus, cum censure annexa non est peccato, indigere semper alia monitione, ut imponatur, ea de causa non est sufficientis signum mortalis obligationis. Ita Castrus.

2. Sed tu ne recedas à sententia existimante excommunicationem ferendam, esse signum mortalis obligationis, quam sententiam Sanchez in sum. tom. 2. lib. 6. cap. 4. num. 51. & seq. temperat, nisi ad terrorem excommunicatio exposita sit, & non animo statim illam, sine ulla monitione, inferendi; & ita passim fieri à iudicibus Ecclesiasticis credit; quæ omnia multum plausible erunt Confessariis ad multos scrupulos tollendos.

3. Nota verò quod suspensio, interdictum, & irregularitates penales, si absolute non preferantur, sed ferendæ sint, non sunt signum obligationis sub mortali. Et

ita tenet Castrus Palaus ubi supra, qui citat Salas de legib. disp. 10. sect. 9. n. 54. & 61. Valquez, Suarez, Sanchez, Azorium, & alios; licet Navar. contrarium doceat in man. c. 13. n. 53. eo quod suspensio, interdictum, & irregularitas imponatur aliquando extra culpam.

RESOL. XII.

An alia præcepta, & mandata Episcoporum sub pœna excommunicationis, obligent semper ad peccatum mortale?

Et an leges Civiles nunquam obligent ad pœnam spirituales, quavis contineant pœnam gravem corporalem, si aliunde non sint prohibita jure naturali, aut divino. Ex part. 5. tract. 9. Refol. 21.

§. 1. **D**E hac questione alibi à nobis actum est, nunc ponam tantum ea quæ circa illam sentit novissimè Ioan. Henric. in compend. cas. moral. c. 20. n. 3. & seq. ubi sic ait: Muy grande dificultad ay entre los Doctores, en averiguar, si los mandatos, que ponen algunos Prelados, y juezes Ecclesiasticos con pena de descomunión mayor solamente, no diciendo, ni añadiendo latè sententia, ni otra particula semejante, si ya que no se incurre en descomunión, quebrantando estos mandatos, como ya hemos dichos, si obligaran à pecado mortal: y algunos Doctores afirman que si, porque la pena que amenaza es grave, si assi obliga à culpa mortal, esta opinion es de Cajetano, Navarro, y Azorio. Pero mas verdadero es, que en dos casos solamente obligan estos mandatos à culpa mortal, uno es, quando se ponen sobre materia grave, como lo dize Toledo lib. 8. c. 19. n. 4. y el otro es, quando muchas vezes se ha mandado una misma cosa con pena de descomunión mayor, y por aver avido pertinacia en la desobediencia, se buelven à poner otras vezes en este caso, tambien obligan à pecado mortal, aunque la materia sobre que se passieren, no sea muy grave, porque como dize Thom. Sanchez tom. 2. lib. 6. cap. 4. n. 53. la materia que de fuyo no es muy grave, se haze muy grave, quando se manda muchas vezes. Y assi advierte Valq. 1. 2. q. 96. art. 4. n. 45. que son escudadas de pecado mortal muchas personas a quien algunos Prelados, y juezes Ecclesiasticos mandan cosas muy leves so pena de descomunión mayor. Y en la misma facilidad con que se les mandan estas cosas con pena de descomunión mayor, se ve que los Prelados no tienen intencion de obligarlos à culpa mortal, por la qual no castigan à los transgressores, como a hombres que han delinquido, dando à entender con esto, que estos mandatos no los ponen para ligar las conciencias con pecados, sino para atemorizar. Ita ille qui etiam n. 51. addit quod, de la misma manera que los mandatos Ecclesiasticos obligan à culpa mortal en materia grave, assi las leyes civiles, quando se fundan en derecho natural, o divino, obligan tambien à culpa mortal; pero quando las leyes civiles no tocan en estos derechos, no obligan à pena espiritual, aunque tengan penas corporales gravissimas, de manera que si no es, que por otra parte sea prohibido por ley natural, o divina, no ay culpa mortal en no guardarlas, como lo dize Navarro cap. 23. num. 18. aunque muchos Doctores afirman que todas las leyes civiles que ponen penas gravissimas, obligan en conciencia, pero la doctrina de Navarro es muy probable. Hæc ille, quæ sunt valde notanda.

Alibi in Ref. præterita, & in aliis ejus not.

Sup. hoc in tom. 6. et. 1. Ref. 73. 74 & 75. & vide etiam alias Ref. Earum annotationum.

RESOL. XIII.

An excommunicatio minor possit ferri pro peccato veniali?

Et